

Guia per a l'anàlisi, la reflexió i la valoració de pràctiques inclusives

David Duran, Climent Giné, Álvaro Marchesi

Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació, 2010

Teresa Huguet i Comelles

Amb la publicació d'aquesta guia —elaborada per professionals de reconegut prestigi en aquests temes— el Departament d'Educació, dins del Pla d'acció per a l'escolarització inclusiva 2008-2015, ofereix als centres un instrument per progressar i reflexionar de manera cooperativa per tal d'analitzar les barreres que alumnat, famílies i docents troben a l'hora d'acollir la diversitat i de respondre a les necessitats educatives de tot l'alumnat.

Aquesta guia pretén ser un ajut perquè els centres educatius puguin valorar el seu grau de desenvolupament en pràctiques inclusives i, alhora, sentir-se acompanyats en els processos de canvi per tal de millorar-les. Amb la guia, els docents i el personal del centre poden valorar diferents aspectes de la seva pràctica, veure en quins aspectes es consideren satisfets, en quins altres estan progressant i quins altres representen un obstacle per a la inclusió de tot l'alumnat.

Un antecedent clau el trobem en l'Índex per a la inclusió de Tony Booth i Mel Ainscow (2002), material traduït al català pel Grup de treball sobre escola inclusiva de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona. Es tracta d'un document complet i exhaustiu que ofereix als centres tot un seguit de criteris, indicadors i qüestionaris perquè puguin analitzar i reconèixer el seu camí vers l'objectiu d'acollir i incloure l'alumnat i la comunitat educativa en general. L'Índex orienta els centres perquè realitzin un procés d'autoavaluació i millora, que parteix dels punts de vista del professorat, dels membres del Consell Escolar, de l'alumnat, de les famílies i també d'altres institucions de la comunitat. L'han utilitzat diversos centres del nostre país que han fet una aposta compromesa per la inclusió, que volen posar en marxa processos d'innovació institucionals planificats amb recursos humans i temporals prèviament definits. Aporta elements per a l'avaluació i procediments de treball per a l'autoformació, la innovació i el canvi i proposa la creació de determinades estructures i itineraris de treball dins del centre, com la creació d'una

Comissió que ho lideri, amb un compromís important de l'equip de direcció del centre.

Si bé aquests procediments són aconsellables i necessaris per a qualsevol centre, el cert és que no en tots els centres es poden donar aquestes condicions de partida i feien falta altres instruments d'avaluació complementaris que es poguessin adequar a qualsevol tipus de centre.

La Guia que us presentem és un instrument que compleix aquest objectiu, que pot servir per desenvolupar processos diferents atenent la diversitat de situacions i condicionants de cada centre. Se centra, sobretot, en l'avaluació i aporta elements, indicadors i suggeriments per ajudar a reflexionar i valorar les pràctiques prenent com a referència el grau d'inclusió de l'alumnat. El document no es planteja recorreguts prèviament definits per al treball en els centres i permet aproximacions diverses amb diferents graus d'aprofundiment segons el recorregut de cada centre, el seu context i les seves intencions. És un treball que pot ser útil a la gran majoria de centres del nostre país, sigui quina sigui la seva particularitat; en la proposta, s'ha fet, a més, un important esforç per sintetitzar i prioritzar els indicadors més potents de cara a la inclusió.

Els centres poden autoavaluar els elements clau de la seva resposta educativa i començar a analitzar les pròpies experiències de canvi i millora per, tal com es diu en la presentació, «fer de l'escola un entorn on tot l'alumnat trobi més i millors oportunitats per aprendre i ser feliç».

Al llarg del text s'ofereixen idees perquè l'equip educador construeixi espais d'intercanvi i diàleg per analitzar la pròpia realitat, tenint en compte alguns indicadors sobre el que significa l'educació inclusiva. La lectura, el diàleg, la reflexió i la posada en comú al voltant de les pàgines d'aquest document faciliten que l'equip comenci a reconèixer els seus punts forts i identifiqui els més febles, que ha de tenir presents, si es vol plantejar objectius possibles de canvi i millora.

La guia està estructurada al voltant de dos blocs: en el primer, es proposa als centres que analitzin les seves condicions de partida contextuals tenint en compte la realitat global, i en el segon s'aporten indicadors que es desprenen dels diferents principis inclusius.

En concret, l'apartat A de la guia ajuda el professorat a considerar els elements clau del context social i educatiu del seu centre, elements que poden facilitar o dificultar el procés d'avenç cap a la inclusió. La realitat de cada centre (nombre d'alumnes, estabilitat i dedicació del professorat, formació, recursos, etc.) és el que compta de veritat a l'hora de decidir el camí que cal seguir i de valorar-ne els possibles avenços. Així, aquest apartat s'organitza en quatre punts: aula, centre, comunitat escolar i administració educativa. En cada punt s'identifiquen una sèrie de factors de partida que aporten infor-

mació quantitativa sobre l'impacte del context social i educatiu en la inclusió; aquesta valoració quantitativa es pot complementar amb comentaris més qualitius. En total, en aquest apartat es tenen en compte 15 factors.

L'apartat B ofereix un conjunt de principis al voltant dels següents blocs: 1. Les concepcions i la cultura del centre. 2. Les actuacions i les pràctiques del centre. 3. La inclusió com a procés d'innovació i millora a l'escola. 4. Els suports a la inclusió. 5. La sostenibilitat de les pràctiques inclusives.

Cada bloc conté diferents principis, que els autors defineixen amb claredat i expliquen com s'han d'interpretar des d'una perspectiva inclusiva. A més, cada principi es concreta en un indicador que explicita com s'ha d'entendre per tal que els docents es puguin preguntar sobre el seu assoliment i puguin identificar fins a quin punt ho tenen en compte. Cadascun d'aquests ítems també es puntua quantitativament segons el grau d'assoliment (del 0 al 5) i, globalment, aporten informació sobre com evoluciona el centre en relació amb els elements clau proposats. En total, en aquest apartat B hi ha 35 indicadors dividits en els cinc blocs abans esmentats.

Al final del treball el centre disposa d'un retrat global del seu grau de inclusió que li aporta informació sobre els diferents principis, els seus punts forts, els febles i aquells que encara no s'han iniciat. Això li permet plantejar-se objectius de millora i de canvi segons els objectius que prioritzi per continuar avançant.

Aquesta guia es troba en format pdf a la web del Departament i us animem a baixar-la, per fer-ne una primera lectura que us permeti començar a pensar en propostes per al seu ús en el context educatiu en què us trobeu.

Referències

- BOOTH, T.; AINSCOW, M (2002). *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva. Desarrollando el aprendizaje y la participación en las escuelas*. Madrid: Consorcio Universitario para la Educación Inclusiva. Universidad Autónoma.
- Índex per a la inclusió en català [en línia].
<<http://www20.gencat.cat/portal/site/Educacio/menuitem.a735c8413184c341c65d3082b0c0e1a0/?vgnextoid=7958d60b49025210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=7958d60b49025210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>>
- DURAN, D.; GINÉ, C.; MARCHESI, A. (2010). *Guia per a l'anàlisi, la reflexió i la valoració de pràctiques inclusives* [en línia].
<<http://www20.gencat.cat/portal/site/Educacio/menuitem.a735c8413184c341c65d3082b0c0e1a0/?vgnextoid=430e9b212a025210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=430e9b212a025210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default>>